

ספר שמואל ב' פרקים כ-כד

נקודות והצעות להוראה	תכנים מרכזיים	פרק	נושא
<p>יואב ועמשא לפני קריאת מעשה יואב ועמשא בפסוקים נבקש מהתלמידים לציין את פרטי הרקע מהפרקים הקודמים: 1. יז, כה: לאחר שתפש אבשלום את המלוכה, מינה את עמשא לשר צבאו ויצא למלחמה כנגד דוד. 2. יח, יד: יואב הרג את אבשלום כנגד פקודה מפורשת של דוד. 3. יט, יד: דוד שולח לעמשא לאחר מות אבשלום: 'הֲלוֹא עֲצָמֵי וּבָשָׂרֵי אֶתָּה, כֹּה יַעֲשֶׂה לִי אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִיף אִם לֹא שֶׁר צָבָא תִהְיֶה לְפָנַי כֹּל הַיָּמִים תַּחַת יוֹאֵב'. בפרק שלנו מממש דוד בפועל את הצהרתו ופונה לעמשא לגייס את הצבא, ולא ליואב. גם כאשר עמשא מאחר דוד פונה אל אבישי, ולא ליואב, לרדוף אחרי שבע בן בכרי, אך בפועל יואב הוא זה שמזדרז לצאת למשימה, מטיל מצור על שבע ומביא למותו, ובדרך הורג את עמשא.</p> <p>בגמרא (בבלי, סנהדרין מט.) נאמר שיואב דן את עמשא, שלא הופיע בזמן שנצטווה על ידי דוד, כמורד במלכות, וכתב הרמב"ם "כל המורד במלך יש למלך רשות להורגו אפילו גזר על אחד משאר העם שילך למקום פלוני ולא הלך" (רמב"ם הלכות מלכים פרק ג הלכה ח). ברם, יואב חטא ופשע בדבר זה ונענש על כך בצוואת דוד: "וְגַם אֶתָּה יַדְעָתָ אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לִי יוֹאֵב בְּן צְרוּיָה אֲשֶׁר עָשָׂה לְשׁוֹנֵי שָׂרֵי צְבָאוֹת יִשְׂרָאֵל לְאַבְנֵר בֶּן נֵר וְלַעֲמָשָׂא בֶן נֵר וְיַהֲרֹגֶם וַיִּשֶׂם דָּמֵי מִלְחָמָה בְּשָׁלֶם.."</p>	<p>א-ב: פרוץ המרד: תוך המריבה בין 'איש ישראל' ל'איש יהודה' על קבלת פני המלך בירדן, קם 'איש בלעל ושמם שבע בן בכרי' וקורא למרד: קריאתו - 'אין לנו חלק בדוד ולא נחלה לנו בן ישי!' 'איש לאהליו ישראלי!' - מצליחה. 'כל איש ישראלי' נוטים אחרי שבע בן בכרי.</p> <p>ג-יב: מות עמשא: דוד מצווה על עמשא להתייצב בפניו בעוד שלשה ימים לאחר שגייס את צבא יהודה, אולם עמשא אינו מתייצב, ואבישי ויואב מובילים את המרדף; בדרך צפונה, ב'אבן הגדולה אשר בגבעון' מופיע עמשא לקראתם, יואב מערים על עמשא, מתקרב אליו תוך הפגנת אהווה, ומכה אותו מכה מהירה וקשה בחרבו.</p> <p>יג-כב: המרדף: יואב וצבאו רודפים צפונה אחר שבע ומוצאים אותו מתבצר באבל בית מעכה; יואב מתחיל בפעולות להרס העיר וחומתה, אך 'אשה חכמה מן העיר' קוראת לו ועוצרת בעדו: 'ואנכי שלמי אמוני ישראלי! אתה מבקש להמית עיר ואם ב'ישראלי?!' האשה משכנעת את אנשי העיר למסור את ראשו של שבע תמורת הצלת העיר.</p>	<p>פרק כ</p>	<p>מרד שבע בן בכרי (1)</p>
<p>מעשה הגבעונים ובית שאול הצעתנו לקרוא את פסוק א שהוא הרקע למעשה, וללמד את המשך הפרק באופן כללי (וכן את מעשה ילידי הרפה, לספר באופן כללי), וכל מורה יבחר איך ובאלו פסוקים לעסוק. זהו מעשה קשה, ונעיר מספר נקודות העולות מתוך הכתוב, ומדברי חז"ל:</p> <p>א. דוד עומד במצב בלתי אפשרי: העם כולו, אנשים נשים וטף נתונים בסכנת חיים, וכבר כלו כל הקיצין, שנה אחר שנה. סיבת הרעב היא המעשה הלא ראוי של שאול אשר הפר את הברית עם הגבעונים והרגם. כפרת הארץ תלויה בריצוי הגבעונים, אך הם אינם מוכנים להתרצות אלא בנקמה אכזרית בבית שאול.</p>	<p>א: הרעב וסיבתו: בימיו של דוד השתרר בארץ רעב קשה ומתמשך - 'שֶׁלֶשׁ שָׁנִים', 'שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה'. דוד שואל בה, 'ונענה כי הרעב בא "אל שאול... על אשר המית את הגבעונים".'</p> <p>ב-ו: דרישת הגבעונים: דוד מבקש לרצות את הגבעונים כדי להסיר את הרעב הקשה מכלל העם, אך הגבעונים אינם מוכנים להתרצות אלא במעשה נקמה אכזרי בשאול - הריגת שבעה מצאצאיו 'בגבעת שאול'.</p>		<p>הגבעונים ובית שאול</p>

<p style="text-align: center;">ילידי הרפה</p>	<p style="text-align: center;">פרק כא (1-2)</p>	<p>ח-יד: <u>מעשה רצפה בת איה</u>: הגבעונים הרגו שבעה מצאצאי שאול – את שני בניו מפילגשו רצפה בת איה, ואת חמש נכדיו בני מרב, והשאירו אותם בבזיון בהר הפתוח מבלי שהובאו לקבורה. מי שנחלצה להגן על כבוד המתים במסירות מופלאה היתה רצפה בת איה, אשר התיישבה בשטח, בהר, תוך שהיא מונעת בגופה את בזיון המתים במשך שבעה חודשים(!) מחודש ניסן עד חודש חשוון, 'מתחלת קציר עד נתך מים עליהם' ו'לא נתנה עוף השמים לנוח עליהם יומם ואת חית השדה לילה'; כאשר שומע דוד את המעשה הזה הוא מחליט להביא גם את עצמות שאול ובניו, אשר היו טמונים עד כה ביבש גלעד, ולהביאם לקבורה של כבוד בארץ בנימן יחד עם 'עצמות המוקעים'.</p> <p>טו-כב: מעשה ילידי הרפה: בחתימת הספר מתוארים דברים כלליים אשר היו במהלך ימי דוד. בפרקנו מתוארים סדרת מעשים בהם התגברו דוד וגיבוריו על 'ילידי הרפה', ארבעת הלוחמים החזקים ביותר בצבא פלשתים, אשר נתפרסמו כגיבורים אדירי כח ובעלי ממדים יוצאי דופן.</p>
	<p style="text-align: center;">פרק כב (1)</p>	<p>שירת דוד נקראת בציבור פעמיים בשנה, בהפטרת פרשת האזינו ובהפטרת שביעי של פסח, בהן נקראות בתורה שירות, שירת הים ושירת האזינו. הפרק הוא פרק ארוך, וקשה בתוכנו ובסגנונו. איננו ממליצים ללמוד אותו כסדר, אלא להדגיש נקודות מרכזיות תוך שימוש בפסוקים נבחרים בלבד:</p> <p>א. השירה – היא הודאה, דרכו של אדם להודות בשיר והלל, וכאשר הדברים נאמרים בהתרגשות הם באים בנעימה, ובהרמת קול.</p> <p>ב. עניינה של השירה שבפרקנו היא ההכרה של דוד בקב"ה, הפודה ומצילו מכל צרה כל ימיו. חייו של דוד היו מלאים ברדיפות, מלחמות וסכנות, וחייו ניצלו פעמים רבות. קביעת השירה בסוף הספר היא ביטוי לכך שזוהי הודאה כללית של דוד לקב"ה על כל הצלותיו 'מִכַּף קַל-אֲיָבָיו וּמִכַּף שְׂאוֹל'. זוהי מעלה רוחנית גדולה, במיוחד למלך רב כח, אשר איננו מייחס את הצלחתו ותשועתו למקריות, או לכוחו שלו, אלא להשגחה משמים.</p>

ב. על הפסוק (ב) "והגבעונים לא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָמָּה" דרשו חז"ל, שלא בכדי נכתב כאן, שהרי הם מגלים מידת אכזריות. אף שעבר זמן רב, ואף שבני ישראל נתונים ברעב, דוד ביקש לרצותם בכל דרך, לא התרצו ודרשו נקמה אכזרית, 'שאינ מזרעו של אברהם איבנו, ואין ראויין לידבק בישראל. שלשה סימנים יש באומה זו, רחמנים וביישנים וגומלי חסדים, מי שיש בו שלשה סימנים הללו ראוי לידבק בו'.

ג. חז"ל למדו מפרק זה עד כמה קשה הפגיעה בגרים, שאף שהגבעונים באו בישראל ברמיה, ואף שהיו מציקים ושאלו ביקש לקנא לישראל וליהודה, עדיין, הגבעונים היו גרים ובני ישראל נשבעו להם. ודרשו רבותינו על המוקעים "שהיו עוברין ושבין אומרים: מה טיבן של אלו? אומרים להם, מבני מלכים הם, ומה עשו? פשטו ידם בגרים" (בבלי יבמות עט, וברש"י כאן)

ד. המעשה הנאצל של רצפה בת איה, שאין לו אח ורע, מעורר את דוד לתיקון גדול, והוא: הבאת עצמות שאול ובניו לקבורה. אנשי יבש גלעד גנבו את גופות שאול ובניו מחומת בית שן וקברו אותם בצורה ארעית, 'תחת האֶשֶׁל בְּיַבְשָׁה' (שמ"א לא, ג), ושלא לפי כבודם, ורש"י בפסוק א כתב: 'על עוון שאול שנקבר פתאום בהיחבא, שגנבוהו אנשי יבש גלעד וקברוהו, ולא נספד לפי כבודו'. ואמנם, לא שבו גשמי הברכה אלא רק לאחר שתוקן גם דבר זה.

על אֶשֶׁר הַמִּית אֶת הַגְּבַעֲוִיִּם לא פורש מתי היה מעשה זה. מפשט הפסוקים בפרקנו (פס' ב,ה) ניתן להסיק כי שאול הרג רבים מן הגבעונים 'בְּקִנְאָתוֹ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה' אך רבותינו דרשו (בבלי, סנהדרין יז): שהדבר היה במעשה נוב עיר הכהנים, שכאשר הרג אותם שאול הרג עמהם גם שבעה מן הגבעונים אשר שימשו שם 'חֲטָבֵי עֵצִים וְשֹׁאֲבֵי מַיִם לַעֲדָה וּלְמַזְבֵּחַ ה'" עוד מימי יהושע (יהושע ט, כז).

'חַמֶּשֶׁת בְּנֵי מִיכַל..אֶשֶׁר יָלְדָה לְעַדְרִיאֵל' בשמ"א (יח, יט) נאמר במפורש שמרב היא זו שנישאה לעדריאל, וכן נאמר שלמיכל עצמה 'לא היה ילד עד יום מותה' (שמ"ב ב, ג). חז"ל ביארו שאחר מות מרב גידלה מיכל את ילדיה, וזהו זמן המעשה המתואר בפרקנו ולפיכך אחז הכתוב לשון 'אם' למיכל, ואמרו: 'שכן המגדל יתום ויתומה בתוך ביתו, כאלו ילדו ונקרא על שמו' (בבלי, סנהדרין יט):

<p>שירת דוד (1)</p>		<p>ג. לשירה, להבדיל מסיפור, סגנון מיוחד ומליצי, המשופע בדימויים. זוהי דרכו של המשורר לסבר את אוזן השומע, ולהמחיש את מצבו ואת עומק תחושותיו. הצעתנו ללמוד שתי חטיבות פסוקים מתוך השירה:</p> <p>1. פתיחת השירה, פסוקים א-ז: כדאי להציג, או לתאר, את כל הדימויים ביחידה זו, הממחישים, מחד, את הסכנה, ולמולה, את הבטחון בה'. הסכנות משולות לגלים אדירים ('אֶפְפִּי מִשְׁבְּרֵי-מֵת', מִשְׁבָּר=גל), לאדם הנלכד בחבלים הנכרכים סביבו ('חבלי שאול סבני'), ולמי שמת לפול אל המלכודות הפרושות לרגליו (קִדְמִי מִקְשֵׁי מֵת). אלו מצבים 'אבודים', אולם דוד בטוח בקב"ה, וחש בטחון מוחלט, כמי שממש נשען על סלע קשה ('סלעי') ועל מבצר איתן ('וּמְצֻדָּתִי') וכמי שנתון תחת חסות של 'מגן' קשיח, וקרן ניגוח ('וְקֶרֶן יְשַׁעִי'). אל מול הסכנות הגדולות דוד קורא לקב"ה בתפילה, ונענה: בְּצַר לִי אֶקְרָא ה'... וַיִּשְׁמַע מִהִיָּקְלוֹ קוֹלִי!</p> <p>2. פסוקים כב-כז, ובהם תיאור הנהגתו של הקב"ה מידה כנגד מידה: כל חייו עסק דוד בהנהגה ובמלחמה, ובה בשעה לא זנח לרגע אחד את שמירת התורה והמצוות: "כִּי שְׁמַרְתִּי דְרָכַי ה' כִּי כָל מִשְׁפָּטוֹ לִנְגִדִי... וְאֶהְיֶה תָמִים לוֹ וְאֶשְׁתַּמְרָה מֵעוֹנִי", ולפיכך גמל לו הקב"ה והושיעו – וַיִּשָּׁב ה' לִי כַּצְדָּקָתִי, וזוהי דרכו של הקב"ה: "עַם-חֹסֵד, תִּתְחַסְּדָ! עִם נָכַר, תִּתְבָּר!" והוא שבחו, כנאמר בפיט 'יגדל' לרבי דניאל בן יהודה הדיין: "גּוֹמֵל לְאִישׁ חֹסֵד כְּמַפְעָלוֹ, נוֹתֵן לְרִשָּׁע רַע כְּרִשָּׁעָתוֹ".</p> <p>3. בנוסף, אפשר לקרוא את פסוק הסיום של הפרק, ולגלות את מקורו של הפסוק המוכר לנו מברכת המזון.</p>
<p>גיבורי דוד</p>	<p>פרק כג (1)</p>	<p>א-ו: דברי דוד האחרונים: העיסוק בפסוקים א-ב: איתור הכינויים של דוד בפסוק א: ('מִשִּׁים אֶ-לֹהֵי יַעֲקֹב', נְעִים זְמֵרוֹת יִשְׂרָאֵל), ותיאור פעולתו בפס' ב: מְדַבֵּר אֶת דְּבַר ה' ('רוח ה' דָּבַר-בִּי ופירש רש"י: 'השרה בִּי רוח קדשו ונדבר בִּי, וכל לשון נבואה נופל בו לשון ד.ב.ר.')</p> <p>ז-לט: גיבורי דוד ותיאור גבורתם ופועלם:</p> <p>קבוצה ראשונה (פס' ח-יב) הם שלשת ראשי הגיבורים, אשר כל אחד מהם הכריע במו ידיו מערכה קשה כנגד פלשתים.</p> <p>קבוצה שנייה (פס' יג-כג) הם הגיבורים אשר הבקיעו בתוך מחנה פלשתים אל שער בית לחם ושאו בו מים לדוד. בקבוצה זו נמצאים אבישי ובניהו בן יהוידע, אשר נתפרסמו בנוסף גם בזכות מעשי גבורה אישיים.</p> <p>הקבוצה האחרונה היא רשימת שלושים הגיבורים המפורטים בשמותם.</p> <p>נעים זמירות ישראל עדות הכתוב בפסוקים הראשונים של הפרק על דמותו של דוד מלמדת על ייחודיותו ועל גדלות רוחו. דוד הוא משורר התהלים, וזה המקום לקשר בין דמותו לבין ספר התהלים המוכר כל כך ובו פרקי תפילה הנותנים ביטוי להמיית ליבו של אדם בכל מצב וזמן, ונאמרים על ידי רבבות אלפי ישראל לאורך דורות. נשאל את התלמידים אלו פרקים הם מכירים מהתפילה (פסוקי דזמרה, פרקי קבלת שבת, שיר למעלות, לדוד ה' אורי וישעי), מעמדות ציבוריים, או לספר על חוויות אישיות, או שירים מוכרים, הקשורים באמירת פרקי תהלים.</p> <p>רש"י באר כאן: 'ונעים זמירות ישראל - אין ישראל משוררים במקדש, אלא שירותו זמירותו'. המשנה מלמדת על חשיבותן המיוחדת של שירי המעלות במקדש: 'היו מְרַקְדִים לְפָנֵיהֶם בְּאֲבוֹקוֹת שֵׁל אֹר שְׂבִידֵיהֶן, וְאוֹמְרִים לְפָנֵיהֶן דְּבַר שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת, וְהָלְלוּ בְּכִנּוּרוֹת וּבְנִבְלִים וּבְמַצְלֵתִים וּבְחֻצּוֹצְרוֹת וּבְכָלֵי שִׁיר בְּלֹא מִסְפָּר עַל חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה מַעְלוֹת הַיְוֹדוֹת מְעַזְרֵת יִשְׂרָאֵל לְעִזְרַת נָשִׁים כְּנֶגֶד חֲמִשָּׁה עֶשֶׂר שִׁירֵי הַמַּעְלוֹת שְׁבַת־הַלֵּילִים, שְׁעֵלִיָּהֶן לְיוֹם עֹמֵדִין בְּכָלֵי שִׁיר וְאוֹמְרִים שִׁירָה (סוכה פרק ה משנה ד). לשיקול דעת המורה: אפשר לקשר בין ספר שמואל לספר תהלים באמצעות הפרק האחרון, פרק כב. פרק זה, שהוא פרק שירה, מופיע במלואו בתהלים פרק יח.</p> <p>'כל שלשים ושבעה' את נושא גיבורי דוד נתאר בתיאור כללי בלבד. בפסוקים מופיעים שתי קבוצות של שלשה גיבורים, ועוד 30 הנזכרים בשמותיהם, ולא מבורר בדיוק מי הוא הגיבור ה-37, ומצו"ד ביאר שהוא עשהאל, שמעלתו היתה מעל השלושים, אך לא נכלל בשלשת השואבים. ורש"י התייחס לשאלת היעדרו של יואב מהרשימה וכתב שאותו "לא הוצרך להזכיר, שהוא שר הצבא".</p>

א-י: המפקד: דוד מצוה על יואב, שר הצבא, לעבור בכל גבול ישראל ולמנות את יוצאי הצבא: 'וּפְקְדוּ אֶת הָעָם וַיְדַעְתִּי אֶת מִסְפַּר הָעָם', יואב מנסה להניא את המלך מכוונתו אך המלך כופה עליו לצאת למפקד. יואב עובר עם שרי החיל בְּכָל הָאָרֶץ ומונה שבט אחר שבט במשך 'תִּשְׁעָה חֳדָשִׁים וְעֶשְׂרִים יוֹם'. סכום המנין: 'יִשְׂרָאֵל - שְׁמֹנֶה מֵאוֹת אֶלֶף איש חיל שלף חֶרֶב, וְאִישׁ יְהוּדָה - חֲמִשׁ מֵאוֹת אֶלֶף אִישׁ'. לאחר מעשה מתחרט דוד על המנין ומתוודה: "חֲטָאתִי מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי!"

יא-יז: המגפה: גְּד הַנְּבִיא פונה לדוד, בשם ה': 'שְׁלֹשׁ אֲנֹכִי נוֹטֵל עֲלֶיךָ בְּחַר לָךְ אַחַת מֵהֶם וְאֶעֱשֶׂה לָךְ', איתור האפשרויות בכתוב: 'שִׁבְעַת שָׁנִים רָעֵב', 'שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים גִּסָּף לִפְנֵי צָרֶיךָ', 'שְׁלֹשַׁת יָמִים דָּבָר'; ובחירת דוד – 'נִפְלְאָה נָא בְיַד ה' כִּי רַבִּים רַחֲמָיו, וַיְבִיד אֲדָם אֶל אֶפְלָה', היא הַדָּבָר. הדבר מכה בעם יממה אחת (מִהַבְּקָר וְעַד עֵת מוֹעֵד), ואז נעצר בירושלים ברחמי ה': 'וַיִּנָּחֶם ה' אֶל הַרְעָה וַיֹּאמֶר לְמַלְאָךְ הַמְּשַׁחֵת בְּעָם: רַב! עֲתָה הֲרַף יְדֶךָ!"

יז-כה: המזבח בגורן ארונה: תפילת דוד על העם – "הִנֵּה אֲנֹכִי חֲטָאתִי, וְאֲנֹכִי הֶעֱוִיתִי, וְאֶלֶּה הַצֵּאֵן מֶה עָשׂוּ? תְּהִי נָא יְדָךְ בִּי וּבְבֵית אָבִי!" ותשובת הנביא – לבנות 'מִזְבֵּחַ בְּגֵרָן אֲרוֹנָה הַיְבֹסִי' לכפרה.

יוסף אף ה' לחרות בישראל ראשיתו של הפרק, עוד לפני המפקד, בחרון אף ה', ולא נתפרש על מה, ורש"י כתב בענותו: "לא ידעתי על מה", ובפירושו רמב"ן לתורה כתב (במדבר טז, כא): "...ואני אומר בדרך סברא, שהיה עונש על ישראל בהתאחר בנין בית הבחירה, שהיה הארון הולך מאהל אל אהל כגר בארץ, ואין השבטים מתעוררים לאמר נדרש את ה' ונבנה הבית לשמו, כענין שנאמר לשכנו תדרשו".

מפקד אוכלוסין במדינות רבות נפוצים מאד מפקדי אוכלוסיה לצרכי סטטיסטיקה. בישראל פועלת כיום **הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה**, וכבר בעמוד הפתיחה באתר נוכל לראות כי הנתונים שהיא מספקת רבים וחשובים. השאלה הראשונה, אם כן, שנבקש מהתלמידים להשיב עליה היא שאלתו של יואב: 'וַאֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ, לָמָּה חָפֵץ בְּדַבֵּר הַזֶּה?' נבקש מהתלמידים להציע תשובות משלהם, מסברה ומתוך עיון בכתוב. יתכן ורמז לסיבת המפקד ניתן למצוא בפסוק ט בו מתוארים הנמנים כ'אִישׁ חִיל שֶׁלֶף חֶרֶב' ואם כן מטרת המפקד קשורה בנתוני הגיוס ובהערכת כוחו של הצבא.

ענין זה יוביל לשאלה השניה: אם המפקד היה לצורך, במה חטא דוד? התשובה הראשונה תחזיר אותנו למה שלמדנו בתורה על מפקדים, ויש לבקש מהתלמידים לאתר ולקרוא את הפסוק בספר שמות (ל, יב) הנוגע למנין בני ישראל: 'כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְקֹדֵיהֶם וְנָתַנּוּ אִישׁ פָּרָה נֶפֶשׁוֹ לַה' בְּפֹקֵד אֹתָם וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בְּפֹקֵד אֹתָם'. מפורש, אפוא, שאין למנות את העם אלא במחצית השקל שאם לא כן יבוא נגף (מכאן המנהג שלא למנות יהודים, כגון את העומדים למנין בביה"כ אלא בצורה עקיפה כמו באמצעות הפסוק מתהלים שבו עשר מילים: "הושיעה את עמך..") ואמנם כך פירש מצו"ד בהמשך פרקנו את טעותו של דוד, אשר לא מנה את ישראל באמצעות שקלים, או כופר, והעמיד את העם כולו בסכנת מגפה: 'חֲטָאתִי מְאֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי...כִּי נִסְפַלְתִּי מְאֹד רָצָה לומר, הלא אני עשיתי סללות גדול מאד למנותם בלא כופר נפש, ומה פשעו הם לשימותו במגפה'.

אולם הרמב"ן בפירושו לתורה (במדבר א, ב) חולק על דעה זו וסובר כי לא יתכן שדוד טעה במקרא מפורש כי רחוק הוא אצלי שלא יזהר דוד במה שאמר הכתוב 'אלא שחטאו היה' (בעבור שמנאם שלא לצורך, כי לא היה יוצא למלחמה ולא עושה בהם דבר בעת ההיא, רק לשמח לבו שמלך על עם רב). וסמך לדעה זו ניתן למצוא בדברי יואב 'וַיֹּסֵף ה' אֶל-לֵהֲיֹךְ קָהָם וְקָהָם מֵאָה פְּעָמִים וַאֲדֹנָי הַמֶּלֶךְ לָמָּה חָפֵץ בְּדַבֵּר הַזֶּה'?

אנכי חטאתי...ואלה הצאן מה עשו בהצעתו של דוד, 'תְּהִי נָא יְדָךְ בִּי וּבְבֵית אָבִי', ישנה לקיחת אחריות גמורה, ובקשה שיכלה הוא וביתו ולא יפגעו נפשות בני ישראל. כך רואה עצמו רועה נאמן, שכל תכלית מנהיגותו אינה אלא עבור העם, ולא ההפך. חז"ל מגדירים את מנהיגי ישראל הראויים ככאלו 'שמסרו נפשן על ישראל', כמו משה שביקש מחילה על העם החטא העגל, 'ואם אין מחני נא מספרך'. ניתן להיזכר במקומות נוספים בספר בהן מתגלה מידה זו של דוד (כמו: שמ"א כב, ועוד)

	<p>דוד מבקש מארונה את מקום הגורן לבניית המזבח וארונה מציע את המקום, את הבקר ואת העצים למזבח בחינם, אך דוד מסרב לקחת חינם: "לא! כי קנו אֶקְנֶה מֵאוֹתָךְ בְּמַחִיר וְלֹא אֶעֱלֶה לָהּ אֶ-לֹהֵי עֹלוֹת חֲנָם"; דוד בונה מזבח ומעלה עולות בגורן ארונה, הוא מקום המקדש, ומכפר על העם ועליו, וַיַּעֲתֶר ה' לְאַרְץ, וַתַּעֲצֵר הַמַּגָּפָה מֵעַל יִשְׂרָאֵל".</p>	
<p>סיום (2)</p>	<p>דמותו של דוד הדמות המרכזית בספר שמואל ב' היא דוד המלך, והפרק החותם מתאר את גילוי מקום המקדש. אפשר להציע למורים לאסוף מספרי שמואל את כל מה שעשה דוד בשביל בית המקדש. אמנם נאמר לדוד שהוא לא יבנה את הבית, אך הוא עשה דברים בחייו שהכינו את הבנין: כיבוש יבוס, העלאת הארון, קניית גורן ארונה והקמת המזבח. דוד גילה את רצונו המתמיד לבנות בית לה' כבר בראשית מלכותו. חז"ל דרשו את המילים 'בניות ברמה', שם ישבו דוד ושמואל כאשר דוד ברח מפני שאול, שמשמעו – 'שהיו עוסקים בנויו של עולם' – הוא בית המקדש. כמו כן, במלחמותיו אסף דוד שלל רב גם אותם הקדיש המלך דוד לה'.</p> <p>אפשר להכין 'אלבום דוד המלך'. אלבום שבו בכל דף יופיע ענין אחר: ת.ז. משפחה, תכונות, מצב בטחוני, המקדש, מצב כלכלי, חצר המלך, תמונות 'מאלבום התמונות של דוד' ועוד כל מיני הכריכה תתבצע בשיעור אומנות, הכותרת תיבחר מתוך פסוקי הספר כגון מפרק כג - נעים זמירות ישראל וכד..</p> <p>סיום את פסוק הסיום של הספר מומלץ לקרוא בקול עם כל תלמידי הכיתה. חזק חזק ונתחזק!</p> <p>עם הסיום כדאי לעשות חזרה קצרה בנקודות מרכזיות על מהלך הספר, בדרך יצירתית, כמו: לתת לכל ילד אירוע מתוך הספר, ולבקש מהכיתה להסתדר על פי כרונולוגיה של האירועים, או: לתת מפה גדולה ולשייך אירועים למקומות. אפשר לעשות זאת גם על ידי גזירה והדבקה אישית על דף, או על ידי עריכה במחשב.</p> <p>כמו כן ניתן לחזור על הספר באמצעות מוצגים או תמונות שיהיו מעין חידות (כגון: בריכה, עץ אלה, חלון, ריקודים) או מספרים. בהמשך לכך אפשר "לשבץ" כל תשובה במקום הנכון על פי לוח פרקים של הספר. כמו"כ, אפשר לתת לכל ילד לבחור פסוק, לצייר אותו ולהסביר למה בחר בו מכל הספר.</p> <p>אפשר לערוך חזרה דרך תכונות ומסרים שלמדנו מתוך המעשים המסופרים בספר, אותם ניקח איתנו כצידה לחיים, מספר שמואל.</p> <p>ספר שמואל וספר דברי הימים באפשרות המורה להקדיש שיעור אחד להכרות עם ספר דברי הימים, שהוא אחד מכ"ד ספרי התנ"ך. הספר מתחיל בבריאת האדם ומסתיים בשיבת ציון. ספר דהיי"א מפרק י מתאר את מלכות דוד, תיאור מקביל לספר שמואל. לצד המקבילות הרבות, ישנם מקומות מסוימים שבהם ישנם הבדלים בין שני הספרים, הבדלים שהמפרשים ביארו כל אחד במקומו. דוגמה מפורסמת מצויה דווקא בפרק האחרון שלמדנו: בפסוק כד בפרקנו נאמר שדוד קנה את הגורן בחמישים שקלים, ואילו בספר דברי הימים נאמר שקנה בשש מאות, וכתב רש"י: 'הא כיצד? נטל מכל שבת ושבת חמשים שקלים הרי שש מאות שקלים כדי שיהיה חלק לכל ישראל במזבח', והרלב"ג והמצודות ביארו שמקום המזבח נקנה בחמישים, אך השדה וההר בכללותו בשש מאות.</p>	<p>גילוי מקום המקדש בכל התורה לא נזכר היכן מקום המקדש, ואף שמה של ירושלים לא נזכר. מקום השראת השכינה מתואר בביטוי 'המקום אשר יבחר ה'. ומתי נבחר מקום המקדש? במעשה בפרקנו. המקום בו עמד המלאך ולא ניתנה לו הרשות להשחית, הוא המקום בו צוה גד על דוד 'עלה הקם לה' מִזְבֵּחַ'. הוא מקום הכפרה על ישראל, והוא מקום המזבח לדורות ומקום המקדש עד היום.</p> <p>וּכְתַב הַרְמַב"ם: 'ומסורת ביד הכל שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בגורן ארונה הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח ועקד עליו יצחק והוא המקום שבנה בו נח כשיצא מן התיבה והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל ובו הקריב אדם הראשון קרבן כשנברא ומשם נברא. אמרו חכמים: אדם ממקום כפרתו נברא' (הל' בית הבחירה פרק ב הלכה ב)</p> <p>ובמדרש בראשית רבה נאמר על קנין הגורן בכסף מלא: "אמר רבי יודן בר-סימון: שלשה מקומות אין אומות העולם יכולים להונות את ישראל לומר; גזולים הם בידכם, ואלו הן: מערכת המכפלה ובית המקדש וקבורתו של יוסף".</p>